

Összefogás a szakszervezet-ellenes fasiszta tervek megghiúsítására

A MUNKÁSOSZTÁLY a magyarországi faszizmus egész negyedszázada alatt harcolt osztályszervezeteinek létéért és vívmányaiért. A Tanácsköztársaság olyan politikai „iskola” volt, mely hosszú időre szóló tanulságokkal szolgált — az uralkodó osztályoknak is. A magyar nagybirtokosok, tőkések és hivatali kiszolgálók sohasem heverték ki azt az ijedséget, melyet az első munkáshatalom keletett bennük. Félelmük kegyetlen megtorlásba csapott át. De a faszizmus nemcsak terror. A faszizmus alternatívát, ellenprogramot keres a munkásmozgalommal szemben, hogy tömegbázisra tegyen szert, vagy éppenséggel elhódítsa a szocialista mozgalom tömegeit. Az uralkodó osztályok egyik következtetése és koncepciója az volt: a munkásosztály szervezetségével szemben meg kell teremteni a „vörös veszedelem” ellenszervezeteit, létre kell hozni „megbízható” vezetés alatt működő nacionalista társadalmi szervezeteket.

Budapestet az ellenforradalom különösen bűnösnek minősítette. Horthy-tiszti különítményes csapatai élén azzal a szándékkal vonult be Budapestre, hogy megbünteti ezt a forradalmi és internacionalista érzelmű munkások által megrontott várost. Az ellenforradalom terroralakulatai összefonódtak a gomba módra szaporító és főleg Budapestre koncentrálo antikommunista, úgynevezett nemzetvédő, fajvédő egyesületekkel. Ugyanakkor a munkásosztálynak mintegy a fele és osztályszervezeteinek fellegrárai is Budapestre koncentrálódtak. A politikai frontok nyíltsága és az a tény, hogy a keresztény és nemzeti jelszavakkal folytatott „honfoglalás” internáló táborokkal mutatkozott be, miközben visszavette a dolgozóktól a proletárdiktatúra minden szociális vívmányát, nem hagyott kétséget a rendszer által létrehozott „munkásszervezetek” jellege felől.

A magyar munkásosztály mintegy százezer főnyi törzse az üldöz-

tetés és a jobboldali propaganda tobzódása közepette is hű maradt szervezeteihez és megvédte azokat. Szakszervezeteink hagyományosan politikus arculatát a rendszer maga is erősítette. A szakszervezeti tagság a kormányzat és különösen szélső jobbszárnya szemében a a bolsevizmus előiskolája, a marxista nemzetköziség, az osztálytudatosság jelképe volt. A munkásokat hajthatatlannak ítélve egy időre le is mondtak meggyerésükről, megelégedtek az osztálytudatos rétegek elszigetelésével. A jobboldal az elmaradottabb munkások körében az állami üzemekben és a cselédsorban kiszolgáltatott proletárretegek meghódításával kísérletezett, elsődlegesen a keresztény-szocialista mozgalom támogatásával. De a magyar faszizmus egyik tapasztalt képviselője (Mecsér András) találoan állapította meg: a keresztény-szocializmus a marxista munkásszervezetek ellen „nem bunkó, túlságosan szenteltvíz szagú”.

A szakszervezetek olasz fasiszta mintára történő „átalakítását” tervbe vették már a Bethlen-kormány idején, de akkor ez a javaslat a munkásosztály ellenállása és a politikai helyzet alakulása miatt lekerült a napirendről.

AZ ÚJABB, NAGYOBB VESZÉLYT, mely a szakszervezetek létét veszélyeztette, a gazdasági válság nyomán világszerte megerősödött fasiszta térnyerés okozta. A válság mélypontján több mint 200 ezer ipari munkanélküli volt Magyarországon — a munkásság egyharmada —, és hasonlóan súlyos volt a parasztság, az értelmiség helyzete. Még a rendszer legszilárdabb államhivatalnokai bázisa is erősen megingott. Azok a kormányzati módszerek, amelyek a viszonylagos konszolidáció éveiben úgy ahogy beváltak, a növekvő és radikálizálódó tömegmozgalmak közepette már nem látszottak megfelelőeknek. Ezért kerültek előtérbe a totális fa-

sizmus régi és újabb képviselői és módszerei, melyeknek Hitler hatalomra jutása további biztatást és példát nyújtott. Megkezdődött egy, a bukásig tartó belpolitikai versenyfutás, amelyben a totális faszizálás egyik kulcskérdése az volt, hogy sikerül-e a munkásosztályt megfosztani osztályszervezeteitől és ezzel az antifasiszta erőket a szervezett ellenállás lehetőségétől.

A totális faszizmusra való áttérés terve több összetevőből állott. Rése volt a biatorbágyi provokációs robbantás és a statáriumi bevezetése éppúgy, mint Gömbös sikertelen kísérlete, hogy a kormánypartot egy nagy fasiszta tömegpárttá alakítsa. Elemei közé tartozott az ország militarizálása, új sajtótörvény, választási terror, a munkásmozgalom fokozott elnyomása, frontális támadás a szakszervezetek ellen.

MINDEN ILYEN TÖREKVÉST vagy lépést a munkásmozgalom tiltakozása kísérte. Az illegális Kommunista Párt felismerte a veszély nagyságát és a munkásegység szükségességét. Ebbe az irányba mutatnak az osztályharc sikerei és kudarcai. A válság alatti küzdelmek próbára tették a Kommunista, a Szociáldemokrata Párt és a szakszervezetek tevékenységét, s világosan jelezték: csak egységes munkásfellépéssel lehet a faszizmussal szembeszállni! A Kommunista című lap írta: „Mi kommunisták a mai válságos időkben azt javasoljuk minden szociáldemokrata, keresztény-szocialista, szervezetenlen munkásnak, hogy teremtsük meg az egész munkásosztály harcosszervezetét, a bedó, a bérleszállítások, a faszizmus ellen a magasabb bérekért, munkanélküli segélyért, emberi megélhetésért”. A munkanélküliek tüntetéseit és gazdasági jellegű sztrájkok mindinkább összefonódtak a diktatorikus politikai intézkedések ellen, a polgári jogok védelmezéséért folytatott küzdelemmel. Amikor a régi fajvédő vezért, Gömbös Gyulát kinevezték miniszterelnöknek, kijelentette, hogy a munkásságot többé „nem engedi kisajátítani a nemzetköziség eszméit valló szakszervezetek által, hogy a Szociáldemokrata Párt „ideje lejárt”, s megkondítja a lélekharangot felette. Imrédy Béla is nyilatkozott 1933-ban arról, hogy „a munka és a tőke szembeállítására egy elavult elmélet maradványa”.

Ugyanebben az évben létesítettek egy fasiszta jellegű szövetséget azzal a céllal, hogy kiszorítsa az osztályharcos szakszervezeteket: a Nemzeti Munkaközponot. Ez az úri vezetésű munkásszervezet plakátokon, röp-lapokon, sajtóban terjesztette prog-

Ebédosztás Róbert bácsi konyháján a nagy gazdasági válság idején

1973. 6.

331. MUNKÁK

ramját: „Mi proletárok helyett meg-
clégedett polgárokat akarunk... osztályharc helyett osztályegyütműködést, nemzetköziség helyett nemzeti összefogást”. A munka és a tőke harmóniáját közös érdekképviselési rendszerrel ígérték megvalósítani. A Nemzeti Munkaközpont felhívta a tőkéseket, hogy anyagilag támogassák a „vörös veszedelem” megelőzésére létrehozott szervezetüket, amely magántulajdont tisztelő polgárokat nevel. Megbízták egy-egy tagjukat, hogy figyeljék és jelentsék az üzemek baloldali munkásmozdulásait. Nemcsak a német és az olasz fasiszta szervezkedés formáit, de megtévesztésül a magyar munkásmozgalom hagyományos kultúr- és sporttevékenységét is próbálták utánózni. Az osztálytudatos munkások elutasították a Gömbösék kísérleteit, de a szakszervezeti mozgalomhoz még el nem jutott munkások körében az erős kormánytámogatást élvező propaganda nem maradt hatástalan.

1934 VÉGÉN A GÖMBÖS-KORMÁNY elkészítette az érdekképviselési rendszer bevezetését tervező törvényjavaslatot. Az olasz megoldáshoz hasonlóan kötelező munkakamarákat terveztek, melyekben a tőkések és a munkások, illetve alkalmazottak egyenlő képviseléssel vettek volna részt. Ez a javaslat a munkások független osztályszervezeteinek likvidálását, a szakszervezeti tagság önkéntességének megszűnését, a totális fasizálást célozta.

Válaszul a KMP kiadta a jelszót: **Be a szakszervezetekbe!** Minden kommunista és a párt vezetése alatt álló valamennyi ellenzéki csoport egyesüljön saját szakszervezetével, belülről erősítse és védje meg azt. A sztrájkmozgalom 1935-ben fellendült. 50 sztrájkban, 557 munkahelyen, 16 674 munkás vett részt. A szakszervezetek védelmében folytatott tömegakciók legkiemelkedőbb állomása az 1935-ös nagy építőipari sztrájk. A szociáldemokrata munkásokkal való összefogást erősítette az a pozitív változás, hogy a pártvezetésben aktivizálódtak azok az elvtársak, akik vállalták a kommunistákkal való együttműködést. Végül is a kormány szakszervezetek elleni támadása kudarccal végződött. Különböző indítékokból nem támogatta e tervet a polgári ellenzék, sőt az uralkodó osztályok egy része sem.

A SZAKSZERVEZETEK SIKERES VÉDELME csatanyerés volt. Nem tudta véglegesen elhárítani a totális fasizálás veszélyét, de az 1930-as években vívott harcok és az ezekben kialakított munkásegység teremtett alapot a szakszervezetek létének, további biztosításához és egy szélesebb népfrempolitika kezdeményezéseihez. Mindez olyan erkölcsi és politikai erővé és pozitív hagyománnyá vált, melynek gyümölcse a népi demokratikus forradalom győzelmét biztosító munkásegységben érett meg.

DÓSA RUDOLFNE